

Comentariul romanului Craii de Curtea-Veche scris de Mateiu I Caragiale - prima parte

La aparitia in volum, in 1929, romanul "Craii de Curtea-Veche" s-a bucurat de un rasunator succes, impunandu-se atentiei tuturor prin farmecul cu totul aparte al paginilor de incantatie evocatoare, prin pasta densa a imaginilor caracteristice atmosferei balcanice si levantine, prin ineditul straniu al stilului.

Ion Pillat, intr-un articol publicat in ziarul "Ultima ora", din 1 mai 1929, declara "Indiscutabil ca dl Mateiu Ion Caragiale, in volumul sau Craii de Curtea-Veche, aduce o proza de o maturitate literara care lipsea literaturii noastre, mai mult lirice decat epice. Am toata admiratia pentru aceasta carte de o valoare incontestabila pentru miscarea noastra spirituala".

G. Calinescu avea sa precizeze in Istoria literaturii romane, ca "in Craii de Curte-Veche intalnim o savoare ciudata, cu aer de puternica originalitate, o miscare moale voluptoasa, un farmec indefinit care traieste deasupra paginilor."

Valoarea romanului rezulta din substanta fondului sau, din semnificatiile pe care le degaja; din structura caracterologica a personajelor si, atat de mult, din ciudateniile atmosferei si pitorescul stilului.

Cei trei crai, Pasadia, Pantazi si Pirgu fac parte din boema Bucurestiului de odinioara Noaptea mai ales se reunesc prin birturi si taverne de mahala sau in case deocheate, ca aceea a "adevaratilor Amoteni" unde se dedau betiei, jocurilor de carti, placerilor carnale si patimilor din zona promiscuitatii. Pasadia si Pantazi sunt fiinte paradoxale in ei imbinandu-se josnicia cu finetea, viciul cu virtutea decaderea cu demnitatea Organizeaza orgii si chefuri, cutreiera mahalalele intunecoase si speluncile, dar intotdeauna pastreaza o tinuta rece, o mandrie aristocratica Practica viciul cu demnitate, sunt desfrantati fara a cadea in trivialitate patrund in medii de coruptie cu atitudini de rafinament aristocratic.

Craii isi presara chefurile cu visuri melodice, uneori privesc tacuti cu ochii rataciti spre taramuri indepartate, dar adevarata placere, noteaza naratorul, si el participant la aceste intalniri, "o aflare in vorba, in taifasul ce imbratisa numai lucruri frumoase, calatoriile, artele, literale, istoria".

Pirgu este insa fundamental deosebit de Pasadia si Pantazi, desi e nedreptatit la incursiunile lor nocturne. El este "lichea fara seaman si fara pereche", "soitar obraznic", are "suflet de hingher si de cioclu", e "stricat pana la maduva, giolar, riscal, slujnicar, inhaitat cu toti codosii si maslutorii".